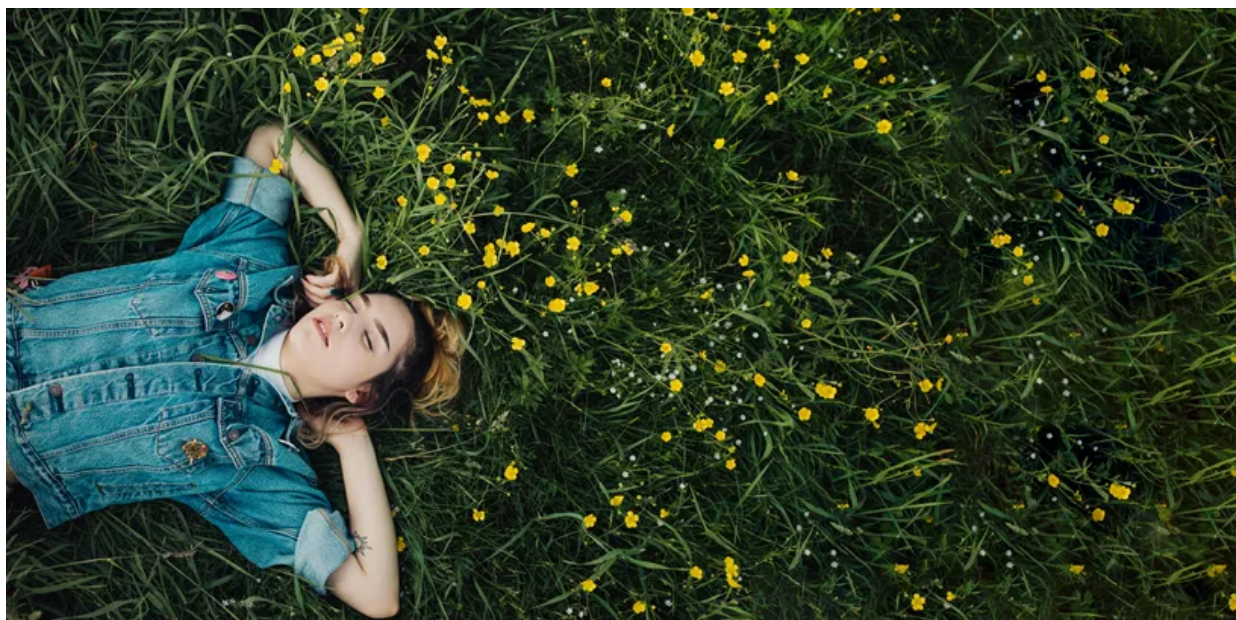

Pårørendehelse er kvinnehelse

Pårørende har dårligere helse enn resten av befolkningen. Pårørende kvinner har dårligere helse enn menn i samme situasjon. En av fem pårørende kvinner er i kontakt med helsevesenet på grunn av egne helseplager som har sammenheng med deres pårørendesituasjon.

Omtrent 1,5 millioner mennesker i Norge over 18 år gir bistand til en nærstående person. Halvparten av dem bruker opp til fem timer i uka, og så mye som 14% av pårørende bruker over 20 hver uke på omsorgsoppgaver. Over halvparten av de pårørende er kvinner.

Vi – de pårørende

Vi er pårørende når en nærpersion har en funksjonsnedsettelse, sykdom, skade eller tilstand som påvirker helse og/eller funksjonsnivå. Mange pårørende yter støtte og omsorg daglig, andre sjeldnere. Nærmeste pårørende har rettigheter og oppgaver med hensyn til informasjon,

samtykke, journalinnsyn og klage, og skal ivareta pasientens interesser.

“ ***De fleste er pårørende i løpet av livet, og mange store deler av det.*** ”

Noen er pårørende i kort tid, mens andre har store omsorgsoppgaver over lang tid. Pårørende er en stor og sammensatt gruppe mennesker.

Pårørende opplever å være til nytte, kjenner glede og mening. Men bekymring, stress, dårlig samvittighet, skam og skyldfølelse er vanlig. Pårørende opplever også økonomiske belastninger og begrensinger i egen livsutfoldelse. En tredjedel av pårørende erfarer at pårønderollen går ut over skole eller arbeid. Kvinner erfarer dette i større grad enn menn. Pårørende bruker fleksitid, feriedager og velferdspermisjoner for å klare pårørendeomsorg og jobb, også her kvinner mer enn menn.

Kvinnehelseutvalget

Forrige uke la Kvinnehelseutvalget fram sin rapport. Den viktige rollen pårørende har og betydningen av ivaretagelse av pårørende, også for å forebygge sykdom hos dem med stor omsorgsbyrde, blir grundig omtalt. De fleste pårørende med stor omsorgsbyrde er kvinner.

“ Kvinner møter også helse- og omsorgstjenestene som pårørende. Utvalget har i sitt arbeid fått et stort antall innspill som belyser hvordan mange pårørende opplever å ikke bli sett, hørt eller anerkjent i møte med helse- og omsorgstjenesten. Dette samsvarer med funnene i Nasjonal pårørendeundersøkelse. Denne viser at en del pårørende opplever at deres kjennskap til bruker eller pasient i liten grad anerkjennes, og at det er lite rom for brukermedvirkning. Mange pårørende etterlyser også mer tilgjengelig informasjon og veiledning fra helsepersonell, og et behov for å møte og snakke med

andre mennesker i samme situasjon. For mange kvinner blir pårørendeomsorgen de yter for sine nære en så stor belastning at de selv får omsorgsbehov. Mange opplever at å være pårørende er uforenelig med det å delta i arbeidslivet. Utvalget mener dette står i skarp kontrast til behovet for at flere står i arbeid lenger samt behovet for økt arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene i årene som kommer.

NOU 2023:5 Den store forskjellen – om kvinners helse og betydningen av kjønn for helse

Utvalget foreslår en rekke tiltak:

- Styrke kunnskapsgrunnlaget om pårørende og utarbeide ny pårørendestrategi og handlingsplan 2025–2030
- Utrede behov for endringer i de økonomiske kompensasjonsordningene og permisjonsbestemmelsene for pårørende
- Øke kompetanse om pårørendesamarbeid blant helsepersonell
- Prioritere arbeidet med å implementere pårørendeavtaler i helse- og omsorgstjenesten
- Styrke tilskuddsordningen om helhetlig støtte til pårørende med krevende omsorgsoppgaver
- Styrke og videreutvikle informasjon til pårørende på helsenorge.no

Pårørendesenteret ser svært positivt på at pårørende har fått plass i Kvinnehelseutvalgets rapport. Vi kommer til å følge spent med på styrende myndigheters oppfølging av funnene i rapporten.

Tekst:

Anne Kristine Bergem

Spesialist i psykiatri

